

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.800

Nr. 7

15. juni

73. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1952

naar og hvor
De ønsker det
fra

DVI

VANDINGSANLÆG
-omgaaende Levering
-forlang Brochure,

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING · FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA · TELEFON ERRITSØ 125

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelsselskab

påtager sig

udnyttelse af lokale lejer og tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev Kalkværk.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Gørding.

JESPER JESPERSEN,
formand,
Gedstrup

CODAN
Arbejdsstøvler

CODAN

J. CHR. PETERSENS PAPIRHANDEL A/S

„Hvælvingen“
ved Nikolaj Taarn
KØBENHAVN K.

Telefon Central 248

Hovedforhandler
af statens papir

A. Philipsen & Co.

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Vestjysk Trælasthandel

Varde
Betonvarefabrik

H. Kunze og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 619 - 820

Landbrugsrør (drænrør)

efter Ingf. normer.

FORLANG TILBUD

Nordjysk Andels- Fjerkræslagteri

RANDERS - Telf. 5053

*Producenternes
 eget slagteri*

Intet solidarisk ansvar
Se efter vor notering i
dagbladene hver mandag

PALUDANS PLANTESKOLE

--- KLARSKOV ---

130 tdr. land

*Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer*

Forlang prislister

TELEFON KLARSKOV NR. 9

Aktieselskabet

BRØDRENE BRINCKER

Grelsdals Hammerværk pr. Vejle - Grundlagt 1867

Specialitet: Tørvagrebe, tørvespader, drænværktøj, lyngleer

Alle slags grebe, forke, spader, roehakker, høstleer
og haveredskaber leveres med fuld garanti

Effektiv
DESINFEKTION

af
Malkemaskiner . Spande
Kloaker . Redskaber
Rørledninger . Kærner
og Centrifuger

er den bedste Forudsætning for Fremstillingen af
første Klasses Mælk

Brug derfor dagligt

● **»CHL« CHLORAMIN** ●

CHR. HANSEN'S LABORATORIUM A/S
Sct. Annæ Plads 3 . København K.

**Andels-
Klædefabriken**

Grindsted
Telefon 20

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydske Brunkul Industri

Tlf. Kølkær 28 x

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

FRØKONTORET

(for undersøgt markfrø)
— Grundlagt 1887 —

KOLDING
Telefon 43

Frøavlscenret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

**Viborg Andels-
Svineslagteri**

vore udsalg bring. i erindring

Telef. 137 og 779

**Herning Hede-
& Discontobank**

10—12¹/₂, 2¹/₂—5
Telefon 5 . 273 . 720

Viborg Papir-Comp.

Papir & papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforeyning.

Sct. Mathiasgade 31—33.
Tlf. Viborg 802—803.

**Afvandingspumper
Entreprenørpumper
Husvandpumper
Pumper for gartnerier
og ethvert andet
formål**

Skriv efter tilbud og brochure

Aktieselskabet
DE SMITHSKE

JERNSTØBERIER OG MASKINVÆRKSTEDER - Aalborg - TELF. 6696

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S
 Specialfærdige drænrør
 i størrelser fra 2 1/2 tommer . Indhent tilbud Tlf. Højslev 3

Jydsk Skovfrø
 Løndal pr. Addit - Tlf. Burgårde 6 u
 Frøindsamling i godkendte og udvalgte bevoksninger
 Alt frø leveres med angivelse af afstamning og spireevne
 Klængning og opbevaring for skovdistrikter
 Prislister sendes på forlangende

Kaas-
Briketter
 Hovedforhandler:
 Nordjyllands
 Kulkompagni
 Nørresundby
 Telf. 4227 , 4228
 Fabrik: Kaas
 Telf. Kaas 11

Mejeriernes og Landbrugets
ULYKKEFORSIKRING
 Telefon 14950 Gensidigt selskab *
 Reventlowsgade 14 København V. *
 Ansvarsforsikring Automobilsforsikring

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk
 v/ C. M. Christiansen, Aarhus
 Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 7312
 Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

HAMMERUM
HERREDS
 Spare- og Laanekasse
 Herning - Telf. 10 . 314
 Østergade 6
 Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen
 Købmagergade . København K.

AEROLIT
 DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOE

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 7

15. juni 1952

73. årg.

Indtrædende medlemmer indtegnes hos selskabets forretningsførende Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr eller en gang for alle mindst 100 kr. Større bidrag modtages gerne. Tidsskriftet udgår ca 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor. Viborg. Annoncepris 50 øre pr mm. Oplag 1980 eksemplarer

Indhold: Hedeselskabets årsmøde i Svendborg. — Den sidste. — Konsul Kresten Hansen, Aabenraa. — Plantnings-jubilæet i Herning. — Et indlæg. — Plant. — Litteratur: Læplantning. — I få ord.

Hedeselskabets årsmøde

i Svendborg den 24. og 25. juni

Hedeselskabets årsmøde afholdes i år for 2. gang på Fyn, men denne gang i Svendborg.

Mødet, er fastsat til at åbnes på »Borgerforeningen« kl. 9 den 24. juni, og det regnes med at slutte, så der sidst på eftermiddagen kan foretages en sejltur på Svendborg fjord.

Aftensammenkomsten finder sted på »Christiansminde«, og udflugten den følgende dag går bl. a. til forskellige grundforbedringsarbejder under godset Ravnholt. Der aflægges tillige besøg ved det store landvindingsarbejde Lumby strand ved Odense fjord.

Den sidste —

Enrico Mylius Dalgas' ældste datter og sidstlevende af børnene, frk. *Mette Marie Dalgas* er død i sit hjem på Musæumsvej i Aarhus i den høje alder af 95 år.

Mette Marie Dalgas førte en meget stilfærdig og tilbagetrukket tilværelse, kun kendt af få. Hun var endnu højt op i 80-erne åndsfrisk og livlig og holdt meget af at fortælle om faderen og hjemmet i villa »Montana«. Minderne om ham og moderen værnede hun om med pietet og stor kærlighed, og hendes stuer var i nogen grad et lille musæum, fyldt med erindringer om og genstande, som havde været faderens.

Konsul Kresten Hansen, Aabenraa

Medlem af hedeselskabets repræsentantskab, direktør, konsul *Kresten Hansen*, Aabenraa, afgik den 22. maj uventet ved døden ramt af en hjertelammelse under et ophold på Silkeborg bad, hvor han i de senere år havde været en jævnlig gæst som følge af et svigtende helbred.

Kresten Hansen, der blev 58 år gammel, var sønderjyde i ordets fulde betydning. Som søn af landstingsmand Rasmus Hansen i Hejls og nevø af H. P. Hanssen Nørremølle og gift med en datter af denne var han sig tidlig bevidst, hvad hans navn og slægt kunne kræve af ham. Hans uddannelse ved handelen og hans medfødte gode evner bragte ham allerede som 24-årig frem til stillingen som direktør for tømmerhandelen A/S

Cimbria i Aabenraa, og det lykkedes ham at drive dette firma frem til en betydende position. Ved siden heraf var han i en årrække en mand, der blev kaldt på til mange forskellige opgaver indenfor landsdelen, og han tog ikke alene gerne opgaverne op, men ydede også som regel en meget stor personlig indsats, hvor han hverken sparede sig for arbejdet eller gik af vejen for at komme en god sag økonomisk til hjælp.

I begyndelsen af 30-erne fik han interesse for plantningssagen og blev grebet af den, så den efterhånden blev en hjertesag for ham. Siden 1934 har han dels for egen regning og dels på A/S Cimbrias vegne fået anlagt 5—6 plantager, der omfatter ialt ca. 500 ha, således at han efterhånden vel var den privatmand, der i de sidste 20 år har fremmet skovplantningen i Jylland med de største og smukkeste resultater. Han kendte ikke nogen større fornøjelse end at tage en tur til plantagerne og glæde sig over disses vækst. Det var en festdag for ham, da træerne i den ældste plantage var blevet så store, at han ikke længere kunne se henover plantagen.

Kresten Hansen havde mange venner. Han var vellidt og afholdt, ikke mindst blandt dem, der havde det svært, altid var der hos ham en hjælpende og åben hånd parat, og man kunne regne med ham. Under besættelsen havde han held til at yde hjælp til mange indenfor modstandsbevægelsen, bl. a. gik der gennem ham meget hyppigt meddelelser ind og ud af Frøslevlejren.

Fra 1935 til sin død var Kresten Hansen medlem af hedeselskabets repræsentantskab. Det smukkeste minde om ham, vil man i denne kreds finde i erindringen om repræsentantskabsmødet i Aabenraa for en del år siden, hvor Kresten Hansen havde indbudt hele selskabet til et besøg på »Højtoft«, H. P. Hanssens gamle fjordvilla og nu Kresten Hansens sommerbolig. Ved den lejlighed talte Kresten Hansen så varmt og smukt om plantningssagen og de dertil knyttede opgaver i Sønderjylland, at man forstod, at det for ham var blevet en livssag.

H. S.

Plantnings-jubilæet

I HERNING

**De samvirkende Plantningsforeningers jubilæumsfest
blev et løfte til fremtiden**

Som ventet blev De samvirkende Plantningsforeningers 50. årsmøde den 30. maj i Herning en værdig og smuk jubilæumsfest. Mere end 200 delegerede fra hele landet, repræsenterende ca. 70 plantningsforeninger, deltog i årsmødet, der formede sig som en god optakt til fortsat og udvidet arbejde for plantningssagen. Et stort antal gæster var indbudt og deltog og satte derved en ekstra kolorit på festdagen.

Årsmødet indlededes på hotel Herning med forslag om afsendelse af en telegrafisk hyldest til kongen, der senere svarede med en hjertelig hilsen og tak. Forud for mødet havde samvirksomheden ladet nedlægge en krans på E. M. Dalgas' grav i Aarhus.

Formandens jubilæumstale

Formanden, fhv. folketingsmand *Laust Nørskov*, Møldrup, åbnede mødet med mindeord om skovrider I. I. Holt, Grindsted, gårdejer P. Chr. Nagstrup, Ulfborg, og gårdejer Niels Sund, Lyngsøgaard ved Viborg, som i årets løb var afgået ved døden.

I sin omtale af plantningsforeningernes udvikling og vækst gennem årene, skildrede formanden, hvorledes baggrunden havde været 1864, hvor vi måtte skilles fra vore landsmænd sønden å.

Det var ligesom al tillid til folkets levedygtighed døde i dette sorgens tunge år.

Det nationalliberale parti, som da stod for styret i Danmark, blev

aldrig sig selv. De blev aldrig glade mennesker mere, siges der et sted om dem. Og biskop Monrad, der som regeringschef følte det største ansvar for den ulykkelige begivenhed, drog deprimeret, fyldt af den dybeste tvivl om vor fremtid, til New-Zealand for at glemme alt.

Men heldigvis var der andre, som så lysere på fremtiden.

Modet og håbet rejstes igen, både dernede og heroppe, og her satte det frugt i fremgang og opgang både åndeligt og materielt, måske som ingensinde før i vort lands historie.

Et af de smukkeste kapitler i vor historie er genopbygningen efter 1864, der formede sig som en moralsk sejr.

I 1866 stiftedes »D. f. d. S.« og »Det danske Hedeselskab«. Vi vil her med ærbødighed og tak mindes hedeselskabets stiftere. I de følgende år var det Tietgen og Dalgas, der førte an hver på sit område.

Tietgen fik sat system i vore handels- og bankforhold og fik igen det danske flag til at vaje på de store have. Og Dalgas tog fat på den jyske hede. »Bakker brune, bliv skove lune, hans kongssord lød.«

Ja, Dalgas var en af vort samfunds store — en af de bedste blandt dem, om hvem digteren N. C. Nielsen synger: »Og derfor samler vi hvert navn, som steg af folkets jord; i dem vor fortid lever — af dem vor fremtid gror.«

I en mørk tid, da mange tvivlede på, at Danmark kunne bestå som selvstændig stat, var han med til at rejse livsmodet og give vort folk nye skønne mål at arbejde for. Hans virksomhed skabte store og blivende værdier for vort samfund. Vi plantningsmænd vil altid mindes ham med dyb taknemlighed og holde hans navn i ære.

Det er interessant at læse Skodshøjs skildring af Dalgas' ihærdige arbejde for skovrejsning og for at få plantet læhegn om markerne til værn mod vindens ødelæggende virkninger på afgrøderne. »Vi må klæde Jylland loddent,« var jo hans slagord. Og Dalgas kom snart til den overbevisning, at skulle arbejdet for småplantninger og læhegn lykkes, måtte der gøres et arbejde i de brede lag af befolkningen.

Ved hans ihærdige agitation og hedeselskabets gode hjælp og bistand, dannedes den ene plantningsforening efter den anden. Den første blev stiftet på Mors i 1882. Efterhånden opstod den tanke, om en sammenslutning af disse foreninger ikke ville være til gavn for plantningssagen. Det var jo Varde plantningsforenings daværende formand, tømmerhandler E. Voigt, Varde (nu Aalborg), der bragte tanken frem ved et møde, som hedeselskabets bestyrelse afholdt i Varde med klitvæsenet.

Vi har den glæde i dag at have hr. Voigt tilstede som vor gæst, og vi vil sige ham hjertelig tak for initiativ og fremsyn, som har været til gavn for plantningssagen og vort samfund.

Efter nogle forberedende møder samledes i dagene 29.—30. september 1902 her i Herning ca. 60 repræsentanter for 40 plantningsforeninger for at forhandle om sammenslutningen. Skovrider Chr. Dalgas fremlagde sagen og betonedede stærkt, at det ville være både praktisk og gavnligt at stå sammen i det store arbejde for plantningssagens fremme, og det vedtoges derefter enstemmigt at danne en fællesforening under navn af »De samvirkende Plantningsforeninger«.

Det er interessant at følge begivenhederne i jubilæumsskriftet. Der kommer ofte forskellige meninger frem om veje og mål for plantningsarbejdet, hvilket ikke er underligt, når så store spørgsmål skal

løses, men det var kun til gavn for sagen. Et stort arbejde er udført gennem de 50 år. I millionvis af planter er gennem foreningerne spredt ud over landet — ialt 627 millioner. Mange egne er ganske forandrede. Småplantninger og læhegn gennemkrydser landskabet, skaber skønhed, hygge og læ for de barske vinde, som før ofte hærgede afgrøderne på det voldsomste. Der er ingen tvivl om, at fællesskabet har været til gavn for plantningssagen.

Der kunne nævnes mange eksempler på, hvad hedeselskabet og D. s. P. har opnået, f. eks. over for lovgivningsmagten ved at stå sammen og trække på samme hammel. For mig står det således, at det intime samarbejde, som vi altid har haft med hedeselskabet, har været til gavn for sagen. Både derved, at hedeselskabet administrerer statsbevillingerne, og ikke mindst ved, at til hver plantningsforenings bestyrelse er knyttet et medlem valgt af hedeselskabet, som regel den stedlige forstmand. Denne sammensætning af foreningernes bestyrelser har været til stor gavn for sagen, både m. h. t. agitationen og selve plantningsarbejdet. Derfor skal der i dag fra D. s. P. lyde en varm tak til »Det danske Hedeselskab« for den gennem de mange år ydede hjælp og vejledning. Hedeselskabets forstmænd har været vore gode rådgivere. Enhver plantningsinteresseret har trygt kunnet søge hjælp og bistand hos dem. De har, om jeg så må sige, holdt ilden vedlige, tændt begejstringens glød, når vi andre blev for magelige.

Som et lille bevis på vor taknemlighed, har vi bedt nogle af vore mangeårige medarbejdere blandt hedeselskabets forstmænd om at være vore gæster i dag. Jeg bringer også landbo- og husmandsforeningerne og foreningernes konsulenter D. s. P.'s bedste tak for godt samarbejde gennem de svundne år.

Vi har i landboforeningernes og husmandsforeningernes læplantningsudvalg haft et fortrinligt samarbejde, som jeg tror vi fra D. s. P.'s side altid vil mindes med glæde. Også med planteskolerejerne har vi haft en god forståelse. Det er mit indtryk, at planteskolerne har bestræbt sig for, at levere os gode, levedygtige planter.

Jeg retter dernæst en tak til lovgivningsmagten og til landbrugsministeriet for de gode bevillinger til plantningssagens fremme.

Vi glæder os over, at plantningsarbejdet fra alle sider er anerkendt som et vigtigt led i arbejdet for at fremme vort lands produktion. En speciel tak til landbrugsministeriet for tilskudet fra landbrugslosteriets overskud.

Til sidst en tak til de mange, der ude på den vide arbejdsmark drager det store læs. Tak til foreningernes formænd, bestyrelsesmedlemmer, kredsforstandere og plantemodtagere. Det er et ædelt og godt arbejde, der er udført til gavn og fremgang for vort land.

Der er endnu et stykke tilbage, inden vi får Jylland og de vindudsatte egne på øerne gjort »lodden«. På de træfattige egne må vi i særlig grad sætte ind i de kommende år. Ja, her må arbejdet fremskyndes. Men vi må altid huske, at en betingelse for, at et læplantningsarbejde skal lykkes, er, at planterne holdes rene, og at dyr holdes borte fra de spæde planter. Rene plantninger er en fryd for øjet, og arbejdet hermed får man mange gange betalt gennem en hurtigere opvækst.

Jeg læste for en tid siden uddrag af en rapport fra statskonsulent A. P. Jacobsen i Rom. Den gik ud på, at for at fremme forstå-

elsen for træets æstetiske, fysiske og økonomiske værdi, har F. A. O.-konferencen vedtaget at anbefale hvert medlem, heriblandt Danmark, at afholde en årlig træets fest på en dato afpasset efter de lokale forhold. Italien har siden 1898 hvert år arrangeret en sådan træets fest, fortæller statskonsulenten, og den skal vitterlig have stimuleret Italiens skovbrug. Man håber nu ved i ordets egentlige forstand at omplante den til andre lande at kunne vække den størst mulige interesse for skovbrugets nødvendighed.

Jeg ved ikke, om Danmark officielt vil efterkomme opfordringen til at lade afholde en træets fest, men D. s. P.'s årsmøder kan vi godt kalde en træets fest. De skulle gerne medvirke til at skabe større interesse for den store og smukke sag, vi arbejder for, således at vore møder ikke alene kunne bidrage til at fremme arbejdet derude på Danmarks jord, men også medvirke til, at selve plantningsarbejdet blev udført bedre og bedre.

Det er vi plantningsmænds opgave at tænde en begejstringens ild i vore landsmænds hjerter for den skønne opgave at klæde fjeldet, at rejse nye læhegn til værn for vore afgrøder og vore dyr, ja, for at gøre vort gamle fædreland skønnere og rigere; thi også i dag har Carl Plougs smukke og sande ord bud til os alle, når han siger:

»Folkets kraft må øges mange gange,
og dets jord gi'e mange flere fold.«

Formandens tale blev hilst med stærkt bifald, og derpå fik afdelingsleder, skovrider B. *Steenstrup*, ordet for at aflægge en faglig beretning om årets forløb.

Den faglige beretning om 1951

Til gennemførelse af læ-, hegns- og småplantningsopgaver er der i årets løb anvendt følgende beløb:

Tilskud til indkøb af planter gennem plantningsforeningerne	kr. 355 275,21
Tilskud til planter til læplantningslaugene	» 304 306,46
Ekstraordinært tilskud til de sønderjydske landsdele	» 19 268,74
Til særlige formål i plantningsforeninger	» 7 407,46
Til jordarbejder i forbindelse med læplantninger	» 25 172,26
Til administrationsomkostninger	» 45 000,00

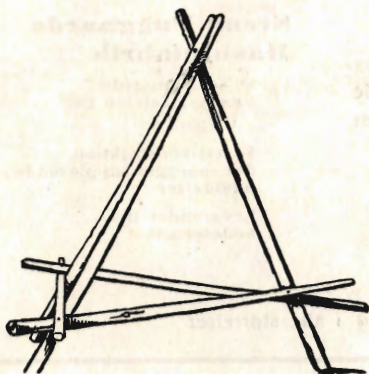
Ialt kr 756 430,13

Der er i årets løb gennem plantningsforeningerne, hvortil vi også med stor tilfredsstillelse i denne forbindelse kan regne forskellige af landbrugsorganisationernes hoved- og lokalafdelinger, udleveret ialt 7,4 mill. nåletræplanter og 4,2 mill. løvtræplanter og derudover til hedeselskabets kollektive læplantningsarbejder 7,0 mill. nåletræplanter og 1,6 mill. løvtræplanter, eller tilsammen 14,4 mill. nåletræplanter og 5,8 mill. løvtræer.

Disse 20,2 mill. planter er blevet fordelt til 16 800 forskellige modtagere og har i indkøb kostet 1 467 000 kr.

Til sammenligning kan jeg oplyse, at der i året forud fordeltes 20,8 mill. planter til 17 834 modtagere og til en samlet indkøbspris på 1 440 000 kr. I de 10 sidste år er den årligt uddelt godt 20 mill. planter, og i alt må man sige, at læplantningsarbejdet er inde i en jævn og rolig udvikling. Det ser ud til, at planteudleveringen også i det kommende år vil få et lignende omfang.

I de nærmest foregående år er der som forsamlingen vil huske ydet plantningsforeningerne et tilskud på ialt 45 % af de indkøbte planters

Stativer

til tørring af hø og frøafgrøder
af runde granrafter

- 1: Længde: Ben og tværlægter 220 cm
Diameter: Trefod 6—8 cm diam. i top
Pris: Kr. 6,50 pr. stk. ab st.
- 2: Længde: Ben og tværlægter 220 cm
Diameter: Trefod 4—6 cm diam. i top
Pris: Kr. 5,70 pr. stk. ab st.

Stativerne kan slås sammen under transport og opbevaring

Det danske Hedeselskab, Viborg

Telefon Viborg 1583

Forsikring skal man ha'.
BALTICA

Dansk Brandforsikringsselskab

af 1904 - gensidigt selskab.

Bygninger og løsøre.
Virkefelt hele landet.

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus.

„VERMUND”

L. KRISTENSEN
REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
KØBENHAVN K.

AKTIESELSKABET
SILKEBORG BANK

GRUNDLAGT 1882

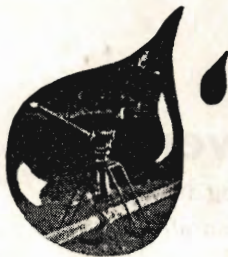
Aktiekapital og reserver kr. 2.760.000

Telefon 1122 (5 linier) . Rigestelefon 7

Den gamle bank med de moderne forretningsprincipper

SPRIT
til teknisk Anvendelse.

REGN

i rette tid og rigtig mængde
er den albestemmende faktor
for afgrødernes vækst og

**bestemmer
høstudbyttet**

Svend Puggaards Maskinfabrik

St. Sct. Hansgade 7
Viborg . Telefon 1269

Specialkonstruktion,
der muliggør supplerende
udvidelser

Leverandør til
hedeselskabet

Overslag og tilbud på *regnvandingsanlæg* i alle størrelser

Skivehus
Asfalt- og
Tagpapfabrik

Asfalt
til imprægnering
af cementrør

Aktieselskabet

GYRO

Skive Jernstøberi
og Maskinfabrik

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆRBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN.V
TELEFON: CENTRAL 3785

Alt i prima røde drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor
Torvet 6, Silkeborg Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværk.
De Forenede Teglværk,
Lysbro.
Bøgd Teglværk, Lysbro.
Vinderslevgaard Teglværk.
Paarup Teglværk.

Bjødstrup Teglværk.
Gjern Teglværk.
Visgaard Teglværk.
Højris Teglværk, Ikast.
De Forenede Midtjydske
Teglværk, Herning.

Brostrøms

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

GUGKALK

forøger Afgrøderne

De penge kommer igen
med gode renter,
for hvilke man GUGKALK
til marken henter.

Gug Kalkværk $\frac{A}{S}$
Elmealle 2, Aalborg, Tlf. 2908

Landmændenes eget gensidige Forsikringselskab

„Hagelskadelorsikringen for Jylland“.

Danmarks største Selskab i denne Branche har nu i 85 Aar (Siden 1866) ydet de jyske Landmænd en fuld betryggende Forsikring mod Tab ved Haglskade paa Markafgrøder til den lavest mulige Aarspræmie. —

Gennem Reassurance er Medlemmernes soldariske Ansvar nu stærkt begrænset.

Indmeldelser modtages af de i hvert Herred ansatte Distriktsforstandere eller ved Henvendelse til Foreningens Hovedkontor, Ryesgade 33, Aarhus, Direktør Walter Houlberg. — Telefon 1284. —

Bestyrelsen for fornævnte Forening:

Chr. Lüttichau, Tjele, Formand. H. Skau, Hammelev.
Proprietær Suhr-Kirketerp, Aistrupgaard pr. Hadsten.
Kr. Kristiansen, Højvang pr. Daugaard.

værdi, nemlig 40 % til direkte nedsættelse af planteprisen og 5 % til særlige formål, men i det forløbne år har foreningerne måttet affinde sig med, at tilskudet kun udgjorde 40 %, og man har i de allerfleste af plantningsforeningerne i realiteten bittert måttet savne det beløb, der normalt ganske vist med visse begrænsninger har været overladt til foreningerne til fri rådighed til særlige formål.

Der blev allerede på årsmødet i fjor gjort rede for den ændring af tilskudsbestemmelserne, som havde fundet sted, men jeg skal ganske kort gentage redegørelsen her. I forbindelse med et almindeligt forsøg på at gennemføre besparelse på finanslovbevillinger, blev der mellem hedeselskabet og landbrugsministeriet ført forhandlinger om en besparelse på 10 % på bevillingen til læ-, hegn- og småplantninger. Hedeselskabet kunne meddele ministeriet, at en sådan besparelse kunne påregnes uden nedsættelse af tilskudsprocenten, idet det havde vist sig, at bestillingerne var noget mindre, end man havde regnet med. Det viste sig imidlertid desværre, at en sådan løsning ikke tilfredsstillende bevillingsmyndighederne, og slutresultatet blev, at der måtte foretages en beskæring af tilskudsprocenten med 10 % fra 45 til 40 %. Da denne afgørelse forelå, havde imidlertid et flertal af foreningerne disponeret på sædvanlig vis og lovet eller regnet med et tilskud på 40 % til nedsættelse af planteprisen. Det sørgelige resultat blev så, at det beløb, som man ventede at kunne disponere over til særlige formål, forsvandt i den klare luft.

Af denne grund er der i år kun anvendt 7400 kr. til særlige formål, medens der ved en rettidig afgørelse af tilskudsspørgsmålet kunne have været disponeret over 45 000 kr. på denne måde.

Plantningsforeningerne har haft store bryderier i den anledning, og man har i og for sig fundet det ganske urimeligt, at der er påført plantningsforeningernes bestyrelse og kredsformænd en mængde bryderier og ofte også direkte personlige udgifter for at gøre det muligt at holde arbejdet gående på normal måde.

I det år, vi nu er gået ind i, er det samlede tilskud ansat til 40 % af planternes indkøbspris, heraf vil efter de fra hedeselskabet udsendte retningslinier 35 % kunne anvendes til nedsættelse af planteprisen, medens de 5 % er til rådighed til særlige formål.

De plantebestillinger, der er indsendt i februar måned i år, har på det aller nærmeste samme omfang som i det forløbne år, men da vi som følge af den almindelige stigning i omkostningerne har måttet betale noget mere for planterne end foregående år, kan det blive vanskeligt at få den totale bevilling, der er uforandret fra i fjor, til at slå til.

Vi er derfor nødt til at indskærpe, at der ikke af den enkelte forening må disponeres over flere penge, end der foreløbig er stillet i udsigt, uden at tilladelse dertil i hvert enkelt tilfælde er indhentet på forhånd.

Som ekstraordinært tilskud til plantningsforeninger i de sønderjydske landsdele er der udbetalt 19 267 kr. af en bevilling på 20 000 kr. Arbejdet i Sønderjylland er takket være de derværende plantningsforeningers energiske indsats fremmet stærkt i de senere år, og det kan i alt fald i mange egne nu være vanskeligt at se, at man i henseende til antallet af levende hegn står tilbage for det øvrige land. Der er dog fortsat al god grund til med ufornindsket kraft at arbejde med læplantningsspørgsmålet.

Til gennemførelse af jordarbejde i forbindelse med læplantning er der dels af beskæftigelsesmæssige hensyn, dels for at give økonomisk dårlige stillede jordbrugere fortrinnsvis i egne, hvor der ikke oprettes læplantningslaug, en ekstra håndsrækning, udbetalt 25 172 kr. af en bevilling på 30 000 kr. De pågældende lodsejere har fået jordarbejdet udført helt eller delvis vederlagsfrit på den betingelse, at arbejdet bliver udført af henvist arbejdsledigt mandskab.

Det har ofte og med rette været sagt, at der ikke til brug for agitationen har foreligget et tilstrækkeligt solidt statistisk materiale til underbyggelse af påstanden læplantningernes store nyttevirkning. Professor Nøkkentveds og direktør Flensborgs betydningsfulde arbejde for nogle år siden har betydet et vældigt fremstød i så henseende, og i årene siden da er der af civilingenør Martin Jensen, der begyndte som Nøkkentveds assistent, i fortsættelse af de nævnte undersøgelser gennemført en række forsøg vedrørende læhegnenes indflydelse dels på vindforholdene, dels på temperatur- og fugtighedsforholdene, og dels direkte på afgrødernes størrelse.

Martin Jensen har samtidig med, at han har måttet passe det arbejde, han skal leve af, meget energisk arbejdet med en afhandling om de foretagne undersøgelser, en afhandling, som kan ventes offentliggjort i den aller nærmeste fremtid, og som vil give os en meget værdifuld viden om lævirkning og om lævirkningens økonomi. Det er et skelsættende arbejde, der er udført, og det vil få den allerstørste betydning for plantningsforeningernes arbejde i de kommende år.

Samfundet må være uhyre interesseret i, at et i så høj grad produktionsforøgende arbejde som læplantningsarbejdet fortsættes med størst mulig intensitet. — De statstilskud, der er givet til arbejdet, og som kan synes klækkelige, har i virkeligheden været overordentlig beskedne og er i næsten alle tilfælde hurtigt og direkte vendt tilbage til statskassen i form af forøgede skatter. Jeg mener derfor, at så længe et tilskud fra statens side til læplantningsarbejdet kan virke ansporende, så vil pengene også være givet godt ud. Iøvrigt mener jeg, at når staten, som tilfældet er, i meget høj grad må være interesseret i en stigende produktion, så vil det også være rimeligt, at den deltager i udgifterne ved læplantningsarbejdet, selvom det iøvrigt skulle vise sig muligt at få arbejdet fremmet i fornødent omfang uden en sådan støtte.

Der kan måske være grund til at sige et par ord også om plantagerne, der for det første udgør et værdifuldt led i de jyske læplantninger, og for det andet omfattes med interesse af denne forsamling.

Vi ved vist alle, at krig, pligthugst, mangel på træ til byggeri og andre forhold i en årrække har været alt for stærkt på plantagernes vedforråd, således at vi nu skulle se at få rådet bod på skaderne.

Desværre har begivenhederne i det forløbne år ikke været til gunst for udviklingen. Ved en storm den 11. februar 1952 væltede der i de midt- og vestjyske hedeplantager, som hedeselskabet under en eller anden form har tilsyn med, ca. 150 000 m³ træ, hovedsagelig stort grantømmer.

Selv om træet som sådan i de fleste tilfælde ikke tog nævneværdig skade, medførte stormen dog næsten uoverskuelige vanskeligheder for plantagedriften. — Et er, at hugsten og udbudet af bygningstræ i de kommende år naturligvis vil gå stærkt ned, men værre er det, at stormen slog huller i bevoksningen og fjernede overstanderne over de unge kulturer, således at man i de kommende år vil komme ud for meget store vanskeligheder med hensyn til de unge kulturers udvikling.

Den 19.—20. maj frøs det hårdt over hele Jylland, og ædelgran frøs ned næsten overalt i hedeplantagerne, idet alle nye skud blev dræbt; et års vækst er derved gået tabt, og desuden bliver træerne misdannede og forkrøblede. Ulykkeligvis er frostska den i mange egne, f. eks. på Viborgegnen, blevet ledsaget af et meget kraftigt angreb af lus, som kan medføre total ødelæggelse.

Når nu vedproduktionen af mange grunde går ned i de kommende år, kunne der måske være grund til med forøget kraft at gå ind for anlæg af nye plantager. Men også her møder vi vanskeligheder. Landbruget kan med de moderne dyrkningsmetoder og med de gældende konjunkturer med fordel indtage jord til opdyrkning, som tidligere ville være blevet overladt til skovdyrkerne, ja, der er også i adskillige tilfælde i de senere år, med held må man vist sige, blevet opdyrket arealer, som allerede var bestemt til plantning.

Der er ting der tyder på, at de nye plantageanlæg bliver henvist til stadig dårligere og dårligere jord. — Den jord, »hvor ploven ej kan gå«, eksisterer ikke mere, traktorerne ordner alt. — Udviklingen kan nok fylde en skovmand med bekymring; de kommende generationer vil nemlig også have et stort træbehov. Kan vi kun i mindre udstrækning end hidtil plante på nye arealer, må vi gøre hvad muligt er for at få de allerede eksisterende plantager i tip-top orden.

De første plantningsforeninger stiftedes på direkte initiativ af oberstløjtnant Dalgas og havde straks fra starten intim tilknytning til hedeselskabet. Derimod kan man ikke sige, at samvirksomheden blev til på hedeselskabets initiativ, men allerede i den første bestyrelse sad der tre repræsentanter for hedeselskabet.

I det daglige arbejde kom man hurtigt til at savne forsøgsresultater. Man syntes, og vi må vist i dag erkende, at det var med rette, at hedesel-

skabet var lidet aktive i dette spørgsmål, og det var i virkeligheden også andres fortjeneste, først og fremmest konsulent Esbjergs, at der blev gennemført en række efter omstændighederne meget værdifulde lævirkningsforsøg.

Esbjerg, der var en dygtig og initiativrig mand, rettede ved flere lejligheder ret stærk kritik mod hedeselskabet, bl. a. for svigtende kontrol med de udleverede planter, og kritikken var vist i det store og hele nyttig, fordi opmærksomheden derved blev holdt fangen ved problemerne. Konsulent Esbjerg foreslog hedeselskabets folk fjernet fra plantningsforeningerne, og husmandsforeningerne gik ind for, at statstilskudet udbetaltes uden om hedeselskabet, men selv om der var meget rigtigt i den fremførte kritik, ville de skiftende årsmøder ikke høre tale om nogen afbrydelse af det eksisterende samarbejde, der vel også trods sine brist må siges at have været ret nødvendigt for læplantningsarbejdets gennemførelse.

I dag er der vel ingen, der for alvor tænker på at skille de to organisationer. — Chr. Dalgas, der måske havde været noget usmidig overfor Esbjergs kritik og ikke helt forstod dens berettigelse, var i virkeligheden meget interesseret i at skabe det bedst mulige tillidsforhold mellem plantningsforeningerne og hedeselskabets folk, og da senere direktør Flensborg indtrådte i samvirksomhedens bestyrelse, blev alle ujævnheder glattet ud. Både Flensborg og samvirksomhedens nuværende formand har haft fremragende evner til at få arbejdet til at glide, og de har hver for sig bidraget uhyre meget til på en gang at sætte fart i arbejdet og skabe ro om det. — Hedeselskabets formænd nærer alle uden undtagelse den største respekt for plantningsforeningernes folk og deres arbejde, og jeg har indtryk af, at der nu hersker det bedste forhold.

Da hedeselskabet blev stiftet og hedeopdyrkingen kom i gang, faldt det naturligt, at selskabets lokale plantningsfolk tog sig af arbejdet, men allerede den gang blev der efter min mening begået en fejl derved, at man ikke fra hedeselskabets og plantningsforeningernes side søgte at skabe den kontakt med landbrugets folk og planteavlskonsulenterne, som er og altid har været nødvendig og naturlig for læplantningsarbejdets rationelle gennemførelse. Det samarbejde, der lidt efter lidt kom i gang, var tilfældigt.

I årene efter samvirksomhedens stiftelse blev der gjort forsøg på at opnå kontakt med landbo- og husmandsforeninger. Madsen-Mygdal, den senere statsminister, deltog i årsmødet i 1905, og hans udtalelser ved forskellige lejligheder i de kommende år var af største værdi for læplantningsarbejdet.

Samarbejdet mellem plantningsforeningerne på den ene side og landbo- og husmandsforeningerne på den anden side var dog ikke ideelt.

I 1917, da prisstigningerne for alvor satte ind, måtte der søges om forøgede bevillinger. Landbrugsministeriet afæskede i den anledning såvel hedeselskabet som Statens planteavlsudvalg en udtalelse. Planteavludvalget frarådede at forny bevillingerne i den hidtidige skikkelse og foreslog, at der blev givet landbo- og husmandsforeningerne lejlighed til i samarbejde (men udenom hedeselskabet) og med støtte fra staten at arbejde med systematisk læhegnplantning. Man havde, såvidt jeg forstår, planer om gennemførelse af kollektive læplantninger. Det foresloges endvidere, at statstilskudets udbetaling i væsentlig grad gjordes afhængig af plantningernes vedligeholdelse og vækst.

Imidlertid nedsattes den såkaldte hedekommission, der tog spørgsmålet om hedeselskabets og plantningsarbejdets organisation op til overvejelse. — I hedeselskabets bestyrelse indvalgte en repræsentant for landboforeningerne og en fra husmandsforeningerne, og den megen uro stilnede.

I 1921 blev der anmeldt en række af landboforeningernes lokalafdelinger som plantningsforeninger, og også husmandsforeningerne meldte sig. Man kan godt sige, at plantningsforeningen derved fik en blodtransfusion; vi fik folk som konsulent P. Chr. Andersen, forstander Hakon Sørensen, konsulent Martin Sørensen og flere med i arbejdet, og det er unødvendigt her at gøre rede for den betydning det har haft.

Senere har alle uoverensstemmelser været interne spørgsmål, som man har kunnet tale sig til rette om. Der er blevet samarbejdet om mange spørgsmål, hvoraf det vigtigste måske er hegnsloven, der omsider er blevet gennemført i en ny og forbedret skikkelse. Et særligt læplantningsudvalg med repræsentanter for landbo- og husmandsforeninger, hedeselskabet, plant-

ningsforeninger, statens forsøgsgårde o. s. v. tog sig af spørgsmål som udstillinger, udgivelse af propagandamateriale, optagelse af læplantningsfilm og lignende.

Til slut opsummerede afdelingslederen læplantningsarbejdets stilling i dag i nogle hovedpunkter:

1. Plantningsforeningerne, landbrugets organisationer og hedeselskabet har nu fundet hinanden i et helt gnidningsløst samarbejde om læplantningsarbejdets gennemførelse og er enige om, at det, det kommer an på, *at der plantes så meget og så rigtigt som muligt, og ikke hvem der gør det.*
2. Der foreligger nu en række værdifulde forsøgsresultater m. h. t. lævirkning og mikrometeorologi, og nye er på vej, således at vi må siges nu at have et særdeles solidt grundlag at bygge den videre agitation på.
3. Vi er ved hjælp af et dygtigt og samvittighedsfuldt planteskoolehverv i stand til at forsyne alle med plantemateriale af hensigtsmæssig art og prima kvalitet.
4. Vi har fået en hegnslov, som giver vore læhegn i skellene en fuldt ud betryggende retsstilling og sikrer den enkelte, at han kan få nytte af de hegn, han planter, indtil de har udtjent.
5. Vi har takket være bevillingsmyndighedernes forståelse og velvilje fået mulighed for i forbindelse med de gamle plantningsforeningers normale virksomhed at iværksætte store kollektive læplantningsarbejder.
6. Der er rent faktisk hos den praktiske jordbruger groet en overbevisning frem om, at der til et veldrevet landbrug hører en velpasset læplantning, og jo mere sammenhængende læhegnsbæltet bliver, jo stærkere og mere udbredt bliver den overbevisning.

Med denne tingenes tilstand er vi godt rustet til at tage fat på de næste 50 års arbejde.

Forhandlingen

efter beretningerne blev ganske kort.

Søren Krogh, V. Hassing, ønskede mere plads i radioen for læplantningssagen og bedre udsendelsestider, og apoteker *Kjems*, Løgumkloster, bragte en varm tak for læplantningsarbejdet i Sønderjylland.

Regnskabet, der var omdelt inden mødet, blev godkendt.

Uddeling af sølvbægre

Dagens højtideligste og festligste oplevelse blev dog uddelingen af sølvbægre og Krøyers legat til 5 fortjente læplantningsmænd, og bægrene tildeltes gdr. *P. Søgaard*, Uggelhuse, gdr. *Hans K. Thisgaard*, Højgaard, Ris, konsulent *Ole Nielsen*, Højbjerg, og gdr. *Christen Knudsen*, Galsted, medens Krøyers legat tildeltes gdr. *Chr. Kærgaard*, Staunstrup ved Bækmarksbro.

De fem mænd blev meget hjerteligt hyldet, og den redegørelse, der blev givet for hver enkelts indsats, understregede formandens indledende ord om den store gerning, de hver for sig havde øvet til gavn for dem selv og det samfund, de tilhørte. Forsamlingen påhørte uddelingen stående og der var varme i det leve, der rungede for dem.

Valg

Til bestyrelsen genvalgte gårdejer *Søren Knudsen*, Galsted, og som revisorer genvalgte *Anders Nielsen*, Silkeborg, og *N. Nielsen*, Hald Ege.

Dagen sluttede med en middagssammenkomst på hotel Eyde, hvori deltog så mange, at det kneb noget med pladsen. Fra alle sider blev der talt gode og kloge ord til og om samvirksomheden, for plantningssagen, for de forskellige medarbejdere og hjælpere i arbejdet, men aftenens højdepunkt var dog den prolog, som lærer *Korsbæk*, Hasle (tidligere Faarup ved Aarhus), havde skrevet og selv fremsagde. Andet steds gengives nogle linier fra digtet.

Årsmødet fortsattes næste formiddag med en lærerig og vellykket udflugt med rutebil og privatbiler vest og syd for Herning.

has.

Et indlæg

Redaktionen har modtaget nedenstående:

Det glædede mig at læse skovrider Poul Jensens artikel om anvendelse af kunstgødning i skovbruget.

Jeg er født 1879 og levede min barndom og ungdom i Kragelund-Hunderup sogn. — Fader var meget interesseret plantningsmand. — Da jeg blev konfirmeret og i en del år fremefter, plantede vi 3 små stykker jord (fra $\frac{1}{2}$ til $1\frac{1}{2}$ td. land i marken) samt $\frac{1}{2}$ td. land hede med gran og fyr, og så reolgravede vi $\frac{1}{2}$ td. land til birk og el. — År 1900 plantede vi 4 rækker gran langs hele vestsiden af marken, som nu er store træer.

Til korn og roer anvendte vi store mængder af kunstgødning, dog ikke til træplantning.

I 1918 kom jeg til Esbjerg at bo, og købte da $\frac{1}{2}$ td. land hede ved Hjerdingbugten, som jeg straks plantede med bjergfyr (gravede små huller i heden), kort tid efter plantningen gav jeg hver plante en håndfuld 18 % superfosfat og en håndfuld 37 % kali. — Resultatet var aldeles overvældende. — En parcel af samme størrelse ved siden af min blev samtidig tilplantet, men uden kunstgødning. — Da 5 år var gået, var mine bjergfyr dobbelt så store som på stykket uden kunstgødning.

Jeg turde ikke give et tilskud af salpeter, da jeg en gang havde hørt, at bjergfyr var ammeplanter, der selv producerede salpeterstoffer.

Det glædede mig at læse indlægget om kunstgødning, da jeg er sikker på gode resultater, og ikke mindst med kali og superfosfat til gyvel, som jeg også har eksperimenteret med. — Jeg er sikker på, at granen hurtig vil komme frem i en gyvelbevoksning — og gyvel er meget taknemlig for kunstgødning —, dog ikke salpeter, da gyvel er en udpræget ammeplante.

Venligst

T. Tobiassen Kragelund,
Norgesgade 24, Esbjerg.

Plant —

Som andet steds omtalt reciterede pens. lærer *Alfred Korsbæk*, Hasle, på De samvirkende Plantningsforeningers jubilæumsmøde i Herning et inspireret og meget smukt digt, som han selv havde skrevet som en hyldest til plantningssagen. Desværre forbyder digtets længde at gengive det her i tidsskriftet, hvor det ville fylde 4—5 sider. Vi må derfor nøjes med at citere nogle enkelte vers fra digtets sidste del, som forfatteren kalder »Nutid«:

Taalmodigt de gamle har stavet
sig frem til *et skabende Ord*,
der hørtes af Muldmarkens Sønner
til Værn om den danske Jord.

Vi lærte at skrive det efter,
og lidt efter lidt vi forstod,
at Ordets skabende Kræfter
tilsagde os Handlingens Mod.

Vi tegnede Ordet paa Linjer
langs dyrkede Markers Rand
og strakte det ud til en Hymne
paa Hedernes golve Sand.

At Danmark er blevet saa fagert,
det skylder vi Fædrenes Flid;
men Ordet vil høres og skrives
af os i den kommende Tid.

Vi prenter og tegner, saa længe
der findes en Plads til det Ord
paa Tavlens vidtspændende Flade —
paa Danmarks vindhærgede Jord.

I Ordet en Bøn og Befaling
til Sønner, der tyder det sandt;
det staar i vor Sags Testamente
til dem, der skal arve den: **PLANT!**

LITTERATUR

Har. Skodshøj:

Læplantning

I anledning af De samvirkende Plantningsforeningers 50 års jubilæum indeværende sommer, nærmere bestemt 29.—30. september, kommer redaktør Skodshøj med bogen »Læplantning 1902—1952« og gør rede for plantningssagens udvikling på dansk grund.

Som det kunne ventes af den skolede skribent, for hvem ældre landøkonomisk historie er fortroligt område i enkeltheder og sammenhæng, begynder han sit arbejde med at give læserne gode, nødvendige forklaringer vedrørende de hegnsløse tider, da al træopvækst i spredte lunde og skovrester blev nedhugget og brugt til gærdsel omkring hjemlige tofter, medens strejfende kvægflotte frit overtrampede åbne byjorder, hvor alt var fælles — også blæsten fra øst og nordvest, der drev sandflugt frem over hver midt- og vestjydsk egn og avlede almindelig fattigdom og øde.

Under skelsætningen efter fællesskabets ophør virkede reformperiodens mænd iøvrigt for hegn, og synlige spor af disse bestræbelser er øernes og Østjyllands mangfoldige diger, stendiger og jorddiger. Men »levende hegn for lævirkningens skyld« tales der næsten ikke om. Det var måske heller ikke så aktuelt i landets bedre egne, hvor landbruget endnu kunne intensiveres på så mange andre måder: bedre kornsorter, bedre pløjemetoder, nye redskaber, gødskning, forbedrede kvægracer o. s. v. Der var nok at arbejde med, så det i og for sig lille problem, der lod sig høre med vindens fløjt over hustagene, fik man vel ikke engang øje på.

I det vestlige og nordlige Jylland var det heller ikke aktuelt, men ud fra andre årsager. Her betalte man sin told til vestenvinden uden at kny. Når bonden så sin ager »knyge« i forårsstormen, gjorde det ham sikkert ondt helt ind i marv og ben, men der var ikke noget at gøre ved det. Og i høsttiden, når rug og havre en dag ikke mere blideligt duvede for sommerdagens brise, men kastedes hid og did for høststormens stød, så de fuldmodne kærner slyngedes ud fra strået og spildtes over den magre jord, indstillede han sig med jydsk tålmod på, at det ikke blev 4—5 fold, han fik hjem, men måske kun 2—3.

Vindens svøbe var ligestillet med nattefrost, havgus og regnvej i høsten. Det var naturens uafvendelige luner, hvorefter man havde at rette sig. Men det kunne falde hårdt og tungt.

Forfatteren skildrer, hvorledes E. M. Dalgas fik denne almene resignerende opfattelse ændret; det var ham, der kaldte ud til kamp og satte organiseret modstand ind.

»Midlet blev de levende hegn. Målet stod i de første år kun svagt og ubestemt for ham, men inden han døde i 1894, var det klart udformet: Jylland skulle klædes låddent. Plantager, småplantninger og levende hegn skulle danne en ubrudt fælles front fra nord til syd og fra øst til vest, så vindens magt kunne brydes fuldstændigt.«

Hedeselskabet fik fra 1880 årlige statstilskud til anlæg af småplantninger ved gårde og huse og læbælter langs markskel og agre. Navnlig for at få disse pengemidler fordelt på passende og betryggende måde, men også for at komme i nærmest mulig kontakt med den stedlige befolkning blev der op gennem 1880—1890-erne stiftet talrige lokale plantningsforeninger, hvis styrelse overdroges vedkommende egns interesserede mænd. Arbejdet her formede sig yderst tilfredsstillende, men en mere samlet indsats kunne her ved lejlighed være ønskelig, og i 1902 dannedes så en fælles organisation: De samvirkende Plantningsforeninger. Den første formand var sognepræst E. K. Thyssen, Ølgod; senere formænd: apoteker Strøbyberg, gårdejer A. Levring, Væth, nu fhv. medlem af folketinget Laust Nørskov.

Om alt dette og meget mere fortæller Skodshøj levende og såre interessant. Det er værdifuldt, ja magtpåliggende, at en så betydende sammenlutning har sin historie i orden, grundlaget for den fremtidige opbygning solidt funderet. Nu er også det gjort, og gjort godt, og man arbejder videre.

De svundne halvtreds år har opfyldt meget mere, end nogen havde kunnet forudse og vente i 1902: »Dengang plantede man i skel og langs veje, når ledige stunder tillod det, fordi man troede, at læhegn værnede om

den lette jord og hindrede sandfog, og man plantede også for at skabe hygge og lunhed om hjem og dyr. De samme motiver bærer også interessen for læplantning oppe i dag, men kun delvis, idet der nu er kommet andre og meget stærkt vejende grunde til, som taler for at udvide bestående og anlægge nye læplantninger overalt, hvor sådanne ikke i forvejen findes.

I dag ved man, at rigtig læplantning øger udbyttet af jorden. Alle afgrøder kvitterer godt for læ, selv dyrene betaler for læ, idet vedligeholdelsesfoderet er mindre, når der er læhegn om græsmarkerne til beskyttelse i kolde forårs- og efterårsmåneder. Tillige ved man i dag, hvad man skal plante og hvorledes man skal plante.«

Der er høstet erfaringer og anstillet forsøg. Læplantning opfattes nu som en fællessag, man må have løst. »Forsømmer en mand læplantningen på sin jord, er det ofte til skade for naboerne. Både han selv og hans naboer ved det.« —

Man fristes til at fremdrage flere sådanne ord, forfatteren slår fast. Men tag selv og læs!

Den smukke bog er naturligvis prydet med ypperlige billeder, der slutter fortrinligt til teksten.

Rasmus Mortensen.

I få ord — ★

✱ ✱

Hedeselskabets forretningsførere

Hedeselskabets forretningsfører for *Bevtoft* distrikt gennem mere end 30 år, rentier *N. R. Thielsen*, *Bevtoft*, har ønsket at afgive dette hverv, som derefter er overtaget af gårdejer *Peter Riis*, *Jægerlund*, *Bevtoft*.

*

Stilde plantage ved *Brørup* har holdt generalforsamling og vedtaget at udbetale 20 % i udbytte. På mødet oplyste formanden, *Chr. Thygesen*, *Skovbjerg*, at savværksbyggeriet nu var afsluttet, men at man havde planer om at opføre en ny skovfogedbolig. Bankdirektør *C. F. Christiansen*, *Brørup*, fremlagde regnskabet, der balancerede med 235 120 kr. og udviste et overskud på 26 958 kr. Aktiekapitalen er på 66 000 kr. Til bestyrelsen genvalgtes *Laurids Knudsen*, *Ligaard*.

*

Bjøvlund og Aastrup plantager ved *Holsted* har holdt generalforsamling. Driftsregnskabet balancerede med 14 688 kr. og status med 51 940 kr. Til bestyrelsen er genvalgt *Andreas Hansen*, *Vejrup*, og nyvalgt *Chr. Nielsen*, *Aastrup*.

*

Direktør *Niels Basse* repræsenterede efter indbydelse Det danske Hedeselskab ved *Det norske Skogselskaps* årsmøde sidst i maj måned.

*

A/S Sondrup plantage ved *Horsens* giver i år 6 % i udbytte.

*

A/S Hovborg plantage har i 1951, d. v. s. i det 85. regnskabsår haft et overskud på 2598 kr. Der udbetales 6 % i udbytte. Vinterstormen den 11. februar i år væltede ca. 5000 m³ træ af skovens ældste afdelinger. Fru *Momsen*, *Skovlyst*, er blevet genvalgt til bestyrelsen.

*

De samvirkende Plantningsforeningers jubilæumsskrift »Læplantning 1902—1952« fås portofrit tilsendt ved forud indsendelse af 2,50 kr. til hedeselskabet, *Viborg*.

*

Formanden for De samvirkende Plantningsforeninger, gårdejer *Laust Nørskov*, *Nørskovgaard*, der i forvejen var Ridder, er udnævnt til Ridder af 1. grad.

*

RIBE *Brændeovne og Tørveovne* *Brændekaminer* *Brændekomfurer*

Moderne emaillerede
Rundtræk-Kaminer
i mange Typer og Størrelser.
Ovne & Komfurer.
Bygnings-Støbegods
RIO Radiatorer
Ribe Centralvarmekomfurer
Brochure sendes paa Forlangende

A/S RIBE JERNSTØBERI · RIBE
GRUNDLAGT 1848 · TELEFON: RIBE 261 (3 LINIER)

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)
Kontor i Karup

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (3 lin.)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.

Tjæreborg cementstøberi.

Hurtig levering.

Telefon 21.

Reel betjening.

Landbrugslotteriet

udlodder årligt

kr. 5.485.620

Største gevinst

2 gange årligt

kr. 80.000

AKTIESELSKABET

SKARREHAGE MOLERVÆRK

Røde DRÆNRØR

fra 2"-12" have
altid på lager
Forlang tilbud

»Sofienlund«

Teglværk
Telefon 10 Ulstrup

STRYG elektrisk....

Stenstrup og Odense
teglværkers kontorer

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

FORLANG
„ODIN“
ØL

FINESTE KVALITETER

AALBORG TAFFEL AKVAVIT.

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

TELEFON SKIVE 1080

Alle størrelser i drænrør leveres

TELEFON VIRORG 1330

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTENTårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten**KÄHLERS Teglværk**
Korsør**Røde — 2" — 12" Drænrør**

Forlang tilbud

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker
Islands Brygge 22 — København S. — Central 282**Teglværkernes**
SALGSKONTOR

ESBJERG

Telefon 265 . 546

Drænrør

2" — 15"

Mursten - Tagsten

Kjellerup Betonvarefabrikved I. T. Birk . Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsgade telefon 14FØRER KUN \triangle MÆRKEDE VARERAlle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD**Randers**MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIKv| Marius Ødum
Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.Kun \triangle mærkede varer føres
Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud**Midtjydske Betonvarefabrikker**Fabrik & lager—
Herning og LindTelf. Herning 476
Telf. Lind 45Lager af \triangle mrk. betonvarer**Petersværk Betonvare-Industri**

Nørresundby . Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget •Ringtanken• (Dansk patent nr. 59820)**Krogsgades
Cementstøberi**

v| J. C. Halvorsen & sønner

Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon 5019 . 5020Ny fabrik i Vejlbj
Tlf. Riisskov 9319

Alt i betonvarer D. S. 400

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: Hovedkontor
København: Nygade 1Aktiekapital og reserver
andraget ialt ca. kr. 21.400.000,—**Røde drænrør**

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup**RØDE DRÆNRØR**

føres altid på lager fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK
Telefon 187 . Skive**Stenvad****Cementstøberi**

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle \triangle mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig**Skive Cementstøberi**KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921**Normrør**med garantimærket \triangle
Imprægnering
Brøndrør**Bjerringbro****Cementvarefabrik**ved Th. Petersen
Telf. 111 Bjerringbro**ALLE** \triangle **MÆRKEDE RØR**
Imprægnerede
og uimprægneredeStort lager
Altid leveringsdygtig**Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor**

Telefon 58

Ølgod

Telefon 59

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med finsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg hedeselskabet

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

RIMAS

FORMBRÆNDESELPRESSERE

BRIKETPRESSERE

TØRVEPRESSERE - ÆLTEVÆRKER

INDHENT TILBUD

RINGSTED JERNSTØBERI & MASKINFABRIK A/s

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 7050 (3 linier)
Aarhus

Alle arter jordbrugskalk -
SKANDINAVISK KALK & KRIDT 1/5

Hasseris - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650
Værket telefon Sdr. Tranders 110

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ingeniør C. G. Madsen
Telefon 34

Prima betonør efter dansk
ingeniørforenings normer

Mrk. \triangle i alle gangbare dimen-
sioner fra 10—60 cm såvel med
som uden mufte

Katalog sendes
gratis paa
Forlangende

Røde
drænrør
2" — 12"

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa . Telefon 2127

A/s Skive Marktrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL . FRØHANDEL

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Sophus Berendsen A/S

V. Farimagsgade 41 . København V.
Store Torv 10 . Aarhus

ALT I ENTREPRENORMATERIEL

Leverandør til hedeselskabet

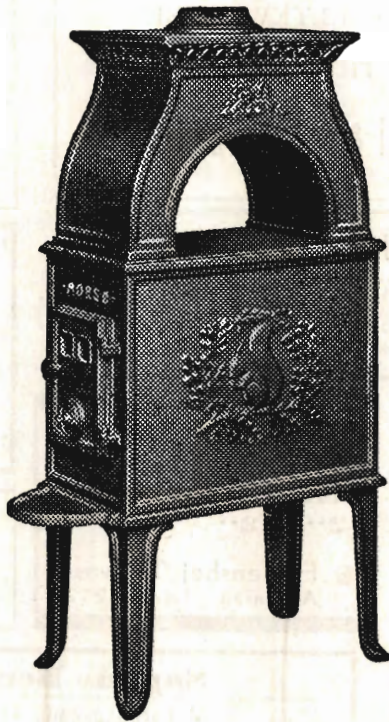
Rødkjærbro Cementvarefabrik
ved I. T. Blrk Telef. Rødkjærbro 14

FØRER KUN \triangle MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
Forlang tilbud

Trifoliums Frø

giver stor Høst.

Marsø Støbeogods

ARTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KGL. HOFLEVERANDØR
BYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, civilingeniør J. Parbo (formand),
afdelingsleder, skovridder B. Steenstrup og botaniker N. C. Nielsen.

Redaktør: Har. Skodshøj.

Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg